

Asia: VN/12625/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi ydinenergialaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Satakuntaliitto toteaa kannanottonaan seuraavaa

Satakuntaliiton näkemyksen mukaan on hyvä, että lainsäädäntöä uudistetaan siten, että se huomioi paremmin uudet teknologiat ja vastaa nykypäivän tarpeita. Edellytysten luominen pienydinvoiman kehittämiselle ja energiantuotannon hajauttamiselle on kannatettavaa. Muutos lainsäädäntöön on mittava ja uudet teknologiat sekä erityisesti pienydinvoima ovat merkittävä muutos energiajärjestelmässä. Tulevaisuudessa ydinlaitoksia toteutetaan Suomessa todennäköisesti uusille alueille. Siksi on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että lakiuudistuksen yhteydessä ja jatkossa laitosten periaatepäätös-, suunnittelu- ja luvitusprosessien eri vaiheissa osallistumisen ja vuorovaikutuksen mahdollisuudet ovat riittävät.

Ydinlaitosta koskevasta periaatepäätöksestä on tarkoitus tehdä aiempaa yleispiirteisempi ja muuttaa eduskuntakäsittelyn menettelyä. Teknisten yksityiskohtien osalta yleispiirteistäminen on perusteltua, mutta yleispiirteistämällä ei tule kaventaa eri tahojen vaikutusmahdollisuuksia siten, että mahdollisuus vaikuttamiseen poistuu tai siirtyy hankkeen myöhempisiin vaiheisiin. Vaikutusmahdollisuudet hankkeen eri vaiheissa tukevat osaltaan myös sitä, että ydinenergian yleinen hyväksyttävyyttä ei heikkene.

Vaadittavista lausunnoista säädetään 311§:ssä, jonka mukaan lupaviranomaisen olisi tapauskohtaisesti arvioitava tarkemmin käsiteltävän asian kokonaisharkinnan kannalta keskeiset tahot. Tätä on syytä tarkentaa, jotta ydinlaitoshankkeiden valmistelu etenee yhdenmukaisesti ja tasapuolisesti. Suunniteltavan laitoksen sijaintikunnan hyväksyntä tulee saada laitoksen sijoittamiselle jo ennen periaatepäätöksen käsittelyä. Myös myöhemmissä lupakäsittelyissä tulee edellytyksenä olla sijaintikunnan puoltava lausunto.

Alueiden käytön suunnittelun ja yhdyskuntarakenteen näkökulmasta yksi keskeinen muutos esityksessä nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna on mahdollisuus rakentaa ydinlaitos lähelle asutuskeskuksia. Ydinlaitoksen rakentaminen edellyttää asemakaavaa. Vakavan onnettomuuden mahdollisuuden vuoksi ydinlaitoksen ympärille on asetettava suojavyöhyke ja varautumisalue. Lakimuutoksen jälkeen näiden tarve arvioitaisiin jokaisen laitoksen osalta erikseen tapauskohtaisesti ja laajuus määritettäisiin kaavoitusprosessin yhteydessä. Säteilyturvakeskus on kaavaprosessissa lausunnonantaja.

Suomen lainsäädännön mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Ehdotusta tulee täydentää eri kaavatasojen osalta ja täsmentää, miten maakunta- ja yleiskaavoituksessa tulee huomioida ydinlaitosten sijoittaminen ja niiden suojavyöhykkeen ja varautumisen tarve. Suojavyöhykkeen maankäyttörajoitusten vuoksi ydinvoimalaitosta varten asemakaavoitettava alue tulisi aina ulottaa koko suojavyöhykkeen alueelle. Ehdotusta tulee täydentää myös tältä osin. Suojavyöhykkeen kaavoituksen tueksi laadittavien päästö-, häiriö- ja onnettomuustilanneanalyysien laatimiseksi tulee laatia ohjeet, jotta ydinlaitoshankkeen valmistelu on yhdenmukaista, tasapuolista ja luotettavaa ydinlaitoshanketta valmistelevalta taholta riippumatta.

Ydinlaitosten turvallisuuden varmistamiseksi niihin on tarkoitus kohdistaa eri vaiheissa turvallisuuden arviointia ja osoittamista sekä hyväksymismenettelyitä ja tarkastuksia. Kumottavaan lakiin verrattuna niiden määrää on kuitenkin tarkoitus karsia. Satakuntaliitto painottaa, että ydinlaitosten toiminnan valvonnan sekä siihen liittyvien tarkastusten ja hyväksymismenettelyjen on oltava riittäviä siten, että voidaan varmistaa ydinlaitosten turvallisuus kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa. Suomessa on ikääntyviä ydinlaitoksia, joiden käyttöikä halutaan pidentää, ja erityisesti näiden laitosten turvallisuuteen ja riskienhallintaan sekä muihin tarpeisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Hyväksymismenettelyt ja tarkastukset ovat tärkeitä myös uusien ja uudentyypisten laitosten sekä teknologioiden turvallisuuden näkökulmasta.

Ydinlaitosten erityisten riskien vuoksi laitosten toiminta edellyttää mittavia varautumistoimia. Nämä tulee laissa osoittaa yksiselitteisesti toiminnanharjoittajan tehtäväksi ja vastuulle.

Esityksen mukaan ulkomaisen ydinjätteen käsittely ja väliaikainen varastointi Suomessa sallittaisiin, jotta mahdollistettaisiin suomalaisten laitosten kuten Posiva Oy:n kapselointilaitoksen liiketaloudellinen hyödyntäminen muiden maiden jätteiden käsittelyyn ja pakkaamiseen loppusijoitusta varten. Satakuntaliitto ei kannata ydinjätteen kuljettamista käsiteltäväksi tai loppusijoitettavaksi Suomeen muista maista. Ydinjätteiden kuljettaminen lisää tarpeettomasti riskejä ja tuottaa mahdollisesti kasvihuonekaasupäästöjä, ja siksi pääperiaatteena tulee olla, että Suomessa käsitellään ja sijoitetaan vain Suomessa syntyneitä ydinjätteitä. Ydinjätepalveluiden tarjoaminen ja suomalaisen osaamisen vienti muihin maihin tulee toteuttaa ensisijaisesti siten, että ydinjätteet

käsitellään niiden syntymaassa. Suomeen tulee voida kuljettaa käsiteltäväksi ydinjätteitä muista maista ainoastaan selkeästi rajatuissa poikkeustapauksissa.

Lopuksi Satakuntaliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että lausunnolla oleva kokonaisuus on laaja ja ydinenergian käyttöön liittyvien yksityiskohtien tuntemus edellyttää erityisosaamista. Ehdotukseen olisi hyvä sisällyttää yleistajuinen tiivistelmä, joka helpottaisi kokonaisuuden kaikkien puolien ymmärtämistä. Ydinenergiահankkeet ovat yhteiskunnan kannalta merkittäviä, pitkän aikavälin hankkeita ja niillä on aina vaikutuksia alueiden käyttöön ja ympäristöön, ja siksi osallistumismahdollisuuksiin ja vuorovaikutukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota kaikilla tasoilla.

Roslöf Susanna
Satakuntaliitto